

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 27 stycznia 2022 r. *

Odesłanie prejudycjalne – Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) – Rozporządzenie (UE) nr 1305/2013 – Wsparcie rozwoju obszarów wiejskich – Artykuł 30 ust. 6 lit. a) – Płatności z tytułu sieci Natura 2000 – Rekompensata za utratę dochodów na obszarach rolnych i leśnych – Torfowiska – Zakaz zakładania plantacji żurawiny – Brak rekompensaty – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuł 17 – Prawo własności

W sprawie C-234/20

mającej za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Augstākā tiesa (Senāts) (sąd najwyższy, Łotwa) postanowieniem z dnia 3 czerwca 2020 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 4 czerwca 2020 r., w postępowaniu:

„Sātiņi-S” SIA

przy udziale:

Lauku atbalsta dienests,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: A. Prechal, prezes drugiej izby, pełniąca obowiązki prezesa trzeciej izby, J. Passer (sprawozdawca), F. Biltgen, L.S. Rossi i M.N. Wahl, sędziowie,

rzecznik generalny: A. Rantos,

sekretarz: M. Ferreira, główna administratorka,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 3 czerwca 2021 r.,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu „Sātiņi-S” SIA – A. Grigorjevs,
- w imieniu rządu łotewskiego – początkowo K. Pommere, V. Soņeca, V. Kalniņa i E. Bārdiņš, a następnie K. Pommere i E. Bārdiņš, w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: łotewski.

- w imieniu Irlandii – M. Browne, J. Quaney, M. Lane i A. Joyce, w charakterze pełnomocników, które były wspierane przez S. Kingston, SC, i G. Gilmore, BL,
- w imieniu Komisji Europejskiej – początkowo C. Hermes, M. Kaduczaki i I. Naglis, a następnie C. Hermes i M. Kaduczak w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 9 września 2021 r.,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 30 ust. 1 i art. 30 ust. 6 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz.U. 2013, L 347, s. 487; sprostowanie Dz.U. 2016, L 130, s. 1), a także art. 17 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między spółką „Sātiņi-S” SIA a Lauku atbalsta dienests (urzędem wsparcia obszarów wiejskich, Łotwa) w przedmiocie odmowy przyznania przez ten ostatni spółce Sātiņi-S płatności wyrównawczych z tytułu sieci Natura 2000 z powodu zakazu zakładania plantacji żurawiny na torfowiskach objętych siecią Natura 2000.

Ramy prawne

Prawo Unii

Dyrektywa siedliskowa

- 3 Artykuł 3 ust. 1 akapit pierwszy dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U. 1992, L 206, s. 7; zwanej dalej „dyrektywą siedliskową”) przewiduje:
„Zostanie stworzona spójna europejska sieć ekologiczna specjalnych obszarów ochrony, pod nazwą Natura 2000. Ta sieć, złożona z terenów, na których znajdują się typy siedlisk przyrodniczych wymienione w załączniku I i siedliska gatunków wymienione w załączniku II, umożliwi zachowanie tych typów siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków we właściwym stanie ochrony w ich naturalnym zasięgu lub, w stosownych przypadkach, ich odtworzenie”.
- 4 Artykuł 6 ust. 2 tej dyrektywy stanowi:
„Państwa członkowskie podejmują odpowiednie działania w celu uniknięcia na specjalnych obszarach ochrony pogorszenia stanu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, jak również w celu uniknięcia niepokojenia gatunków, dla których zostały wyznaczone takie obszary, o ile to niepokojenie może mieć znaczenie w stosunku do celów niniejszej dyrektywy”.

Rozporządzenie nr 1305/2013

5 W motywach 9 i 24 rozporządzenia nr 1305/2013 wskazano:

„(9) W programach rozwoju obszarów wiejskich należy określić potrzeby objętego nimi obszaru i opisać spójną strategię zaspokojenia tych potrzeb, z uwzględnieniem priorytetów [Unii Europejskiej] w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. Strategia ta powinna być oparta na wyznaczeniu celów. Należy ustalić powiązania między określonymi potrzebami, wyznaczonymi celami i działaniami wybranymi do osiągnięcia tych celów i zaspokojenia potrzeb. Programy rozwoju obszarów wiejskich powinny również zawierać wszystkie informacje wymagane do oceny ich zgodności z wymogami niniejszego rozporządzenia.

[...]

(24) Powinno się w dalszym ciągu przyznawać rolnikom i posiadaczom lasów wsparcie ze względu na doświadczane przez nich na danych obszarach szczególne niedogodności, wynikające z wdrażania [dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz.U. 2010, L 20, s. 7)] i [dyrektywy siedliskowej], oraz w celu przyczynienia się do skutecznego zarządzania obszarami Natura 2000. Należy również udostępniać rolnikom wsparcie, aby pomóc im w uporaniu się z niedogodnościami na obszarach znajdujących się w dorzeczach, wynikającymi z wdrażania ramowej [dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U. 2000, L 327, s. 1)]. Wsparcie powinno być powiązane z określonymi wymogami opisanymi w programie rozwoju obszarów wiejskich, które wykraczają poza odpowiednie obowiązkowe normy i wymogi. Państwa członkowskie powinny również zapewniać, aby płatności dla rolników nie prowadziły do podwójnego finansowania na mocy niniejszego rozporządzenia oraz rozporządzenia [Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 637/2008 i rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009 (Dz.U. 2013, L 347, s. 608)]. Przy opracowywaniu programów rozwoju obszarów wiejskich państwa członkowskie powinny ponadto uwzględniać specyficzne potrzeby obszarów Natura 2000”.

6 Artykuł 2 tego rozporządzenia, zatytułowany „Definicje”, przewiduje w ust. 1 i 2:

„1. [...]

Ponadto stosuje się następujące definicje:

[...]

c) »działanie« oznacza zespół operacji przyczyniających się do wykonania co najmniej jednego z priorytetów unijnych w zakresie rozwoju obszarów wiejskich;

[...]

f) »użytek rolny« oznacza każdy obszar zajęty przez grunty orne, trwałe użytki zielone, pastwiska trwałe lub uprawy trwałe określone w art. 4 [rozporządzenia nr 1307/2013];

[...]

r) „las” oznacza obszar gruntu obejmujący ponad 0,5 ha z drzewami o wysokości powyżej 5 metrów wysokości, o zwarciu drzewostanu ponad 10%, lub z drzewami, które są w stanie osiągnąć te progi in situ; pojęcie to nie obejmuje gruntu, który jest użytkowany przede wszystkim w celach rolniczych lub urbanistycznych, z zastrzeżeniem ust. 2;

2. Państwo członkowskie lub region mogą wybrać stosowanie definicji lasu innej niż definicja zawarta w ust. 1 lit. r), na podstawie istniejącego prawa krajowego lub systemu inwentaryzacji. Państwa członkowskie lub regiony umieszczają taką definicję w programie rozwoju obszarów wiejskich”.

7 Artykuł 6 wspomnianego rozporządzenia, zatytułowany „Programy rozwoju obszarów wiejskich”, stanowi w ust. 1:

„EFRROW działa w państwach członkowskich poprzez programy rozwoju obszarów wiejskich. W ramach tych programów wdraża się strategię mającą na celu realizację priorytetów unijnych w zakresie rozwoju obszarów wiejskich poprzez zbiór działań określonych w tytule III. Wsparcie z EFRROW wykorzystuje się do osiągnięcia celów w zakresie rozwoju obszarów wiejskich realizowanych poprzez priorytety unijne”.

8 Zgodnie z art. 10 tego rozporządzenia, zatytułowanym „Zatwierdzanie programów rozwoju obszarów wiejskich”:

„1. Państwa członkowskie przedkładają Komisji [Europejskiej] projekt każdego programu rozwoju obszarów wiejskich, zawierający informacje, o których mowa w art. 8.

2. Każdy program rozwoju obszarów wiejskich jest zatwierdzany przez Komisję w drodze aktu wykonawczego”.

9 Artykuł 30 tego rozporządzenia, zatytułowany „Płatności dla obszarów Natura 2000 i płatności związane z [dyrektywą 2000/60]”, przewiduje:

„1. Wsparcie w ramach tego działania udzielane jest rocznie na hektar użytków rolnych lub na hektar lasu w celu rekompensowania beneficjentom dodatkowych kosztów i utraconych dochodów w wyniku niedogodności na danych obszarach, związanych z wdrażaniem [dyrektywy siedliskowej], [dyrektywy 2009/147] oraz [dyrektywy 2000/60].

Przy obliczaniu płatności w ramach tego działania państwa członkowskie odliczają kwotę niezbędną w celu wykluczenia podwójnego finansowania praktyk, o których mowa w art. 43 [rozporządzenia nr 1307/2013].

[...]

6. Do płatności kwalifikują się następujące obszary:

a) obszary rolne i leśne sieci Natura 2000 wyznaczone zgodnie z dyrektywami [siedliskową] i [2009/147];

[...]”.

Rozporządzenie nr 1307/2013

- 10 Artykuł 4 rozporządzenia nr 1307/2013, zatytułowany „Definicje i powiązane przepisy”, stanowi w ust. 1:

„Do celów niniejszego rozporządzenia stosuje się następujące definicje:

[...]

h) »trwałe użytki zielone i pastwiska trwałe« (zwane dalej łącznie »trwałymi użytkami zielonymi«) oznaczają grunty wykorzystywane do uprawy traw lub innych pastewnych roślin zielnych rozsiewających się naturalnie (samosiewnych) lub uprawianych (wysiewanych), które nie były objęte płodozmianem danego gospodarstwa rolnego przez okres pięciu lat lub dłużej; mogą one obejmować inne gatunki, takie jak krzewy lub drzewa, które mogą nadawać się do wypasu, pod warunkiem że zachowano przewagę traw i innych pastewnych roślin zielnych, a także – w przypadku gdy zadecydują tak państwa członkowskie – grunty, które mogą nadawać się do wypasu i które stanowią część utrwalonych praktyk lokalnych, w przypadkach gdy trawy i inne zielne rośliny pastewne tradycyjnie nie są roślinnością dominującą na obszarach wypasu;

[...]”.

- 11 Artykuł 45 tego rozporządzenia, zatytułowany „Trwałe użytki zielone”, przewiduje w ust. 1 akapit pierwszy:

„Państwa członkowskie wyznaczają trwałe użytki zielone, które są wrażliwe pod względem środowiskowym na obszarach objętych [zakresem obowiązywania dyrektyw siedliskowej] lub [2009/147], w tym na glebach torfowych i terenach podmokłych znajdujących się na tych obszarach, i które wymagają ścisłej ochrony, aby spełnić cele tych dyrektyw”.

Rozporządzenie wykonawcze (UE) nr 808/2014

- 12 Artykuł 10 rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 808/2014 z dnia 17 lipca 2014 r. ustanawiającego zasady stosowania rozporządzenia nr 1305/2013 (Dz.U. 2014, L 227, s. 18), zatytułowany „Standardowe założenia dotyczące dodatkowych kosztów i utraconych dochodów”, ma następujące brzmienie:

„1. Państwa członkowskie mogą ustalić kwotę płatności w odniesieniu do działań lub rodzajów operacji, o których mowa w art. 28–31, art. 33 i 34 [rozporządzenia nr 1305/2013], na podstawie standardowych założeń dotyczących dodatkowych kosztów i utraconych dochodów.

2. Państwa członkowskie zapewniają, by obliczenia i odpowiadające im płatności, o których mowa w ust. 1:

a) obejmowały jedynie elementy dające się zweryfikować;

b) oparte były na danych liczbowych opracowanych na podstawie odpowiedniej wiedzy specjalistycznej;

c) wyraźnie wskazywały źródło wykorzystanych danych liczbowych;

- d) były zróżnicowane w sposób uwzględniający specyficzne warunki regionalne lub lokalne obszarów i, w stosownych przypadkach, faktyczne użytkowanie gruntów;
- e) nie zawierały elementów związanych z kosztami inwestycji”.
- 13 Część 1 załącznika I do tego rozporządzenia wykonawczego jest zatytułowana „Prezentacja treści programów rozwoju obszarów wiejskich”. Punkt 8 tej części 1 nosi tytuł „Opis wybranych działań” i ma następujące brzmienie:
- „[...]
- (2) Opis działania, w tym:
- [...]
- e) następujący opis szczególnie dla każdego działania lub rodzaju operacji:
- [...]
11. Płatności dla obszarów Natura 2000 i płatności związane z [dyrektywą 2000/60] (art. 30 rozporządzenia nr 1305/2013)
- [...]
- określenie ograniczeń/niedogodności, na podstawie których płatności mogą zostać przyznane, oraz wskazanie obowiązkowych praktyk;
  - opis metody oraz założeń i parametrów agronomicznych, w tym opis wymogów minimalnych określonych w art. 30 ust. 3 [rozporządzenia nr 1305/2013] w odniesieniu do dyrektyw [siedliskowej] i [2009/147] oraz w art. 30 ust. 4 tego rozporządzenia w odniesieniu do [dyrektywy 2000/60], wykorzystanych jako punkt odniesienia przy obliczeniach uzasadniających koszty dodatkowe, dochody utracone wynikające z niedogodności istniejących na przedmiotowych obszarach, związanych z wdrożeniem [dyrektywy siedliskowej] i [dyrektywy 2009/147] oraz [dyrektywy 2000/60]; w stosownych przypadkach metoda ta uwzględnia płatność z tytułu praktyk rolniczych korzystnych dla klimatu i środowiska, przyznaną zgodnie z [rozporządzeniem nr 1307/2013], w celu wykluczenia podwójnego finansowania.
- [...]”.
- 14 Część 5 załącznika I do wspomnianego rozporządzenia wykonawczego dotyczy kodów działań i poddziałań. Część ta przewiduje, na podstawie art. 30 rozporządzenia nr 1305/2013, w ramach kodu 12, działanie zatytułowane „Płatności dla obszarów Natura 2000 i płatności związane z [dyrektywą 2000/60]”. Owa część obejmuje trzy poddziałania, odpowiednio zatytułowane, w ramach kodów 12.1, 12.2 i 12.3: „Płatności kompensacyjne dla obszarów rolnych Natura 2000”, „Płatności kompensacyjne dla obszarów leśnych Natura 2000” i „Płatności kompensacyjne dla obszarów rolnych włączonych do planów gospodarowania wodami w dorzeczach”.

Prawo łotewskie

- 15 Ministru kabineta noteikumi Nr. 562 „Noteikumi par zemes lietošanas veidu klasifikācijas kārtību un to noteikšanas kritērijiem” (rozporządzenie rady ministrów nr 562 w sprawie zasad klasyfikacji rodzajów użytkowania gruntów i kryteriów ich określania) z dnia 21 sierpnia 2007 r. (*Latvijas Vēstnesis*, 2007, nr 137) przewiduje w załączniku klasyfikację rodzajów użytkowania gruntów.
- 16 Ministru kabineta noteikumi Nr. 264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (rozporządzenie rady ministrów nr 264 w sprawie ogólnych przepisów dotyczących ochrony i użytkowania specjalnych obszarów ochrony) z dnia 16 marca 2010 r. (*Latvijas Vēstnesis*, 2010, nr 58) ustanawia ogólne zasady dotyczące ochrony i użytkowania specjalnych obszarów ochrony.
- 17 Punkt 16 tego rozporządzenia, zawarty w jego rozdziale 5, zatytułowany „Obszary przyrodnicze chronione”, stanowi:

„Na chronionych obszarach przyrodniczych zakazane jest:

[...]

16.12. zakładanie plantacji żurawiny na torfowiskach;

[...]”.

- 18 Punkty 56–58 ministru kabineta noteikumi Nr. 171 „Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu, administrēšanu un uzraudzību vides, klimata un lauku ainavas uzlabošanai 2014.-2020. gada plānošanas periodā (rozporządzenie rady ministrów nr 171 w sprawie zasad przyznawania wsparcia krajowego i wsparcia z Unii Europejskiej przeznaczonego na poprawę stanu środowiska, klimatu i obszarów wiejskich w okresie programowania 2014–2020, a także zarządzania tym wsparciem i jego monitorowania) z dnia 7 kwietnia 2015 r. (*Latvijas Vēstnesis*, 2015, nr 76) mają następujące brzmienie:

„Punkt 56. Obszar kwalifikujący się do wsparcia w ramach tego środka musi być gruntem leśnym (z wyłączeniem torfowisk):

56.1. włączonym do wykazu [obszarów sieci Natura 2000] zgodnie z art. 30 ust. 6 lit. a) rozporządzenia nr 1305/2013 [...]

[...]

Punkt 58. Wsparcie może zostać przyznane, jeżeli kwalifikujący się do objęcia wsparciem zadeklarowany obszar wynosi co najmniej 1 ha, składa się z pól o powierzchni co najmniej 0,1 ha, a minimalna powierzchnia podlegająca określonymu ograniczeniu na danym polu wynosi co najmniej 0,1 ha, oraz jeżeli pola te można zidentyfikować kartograficznie, są one włączone do elektronicznego systemu składania wniosków urzędu wsparcia obszarów wiejskich i od dnia 1 marca bieżącego roku, na podstawie przepisów dotyczących ochrony i użytkowania specjalnych obszarów ochrony lub ochrony gatunków i biotopów, mają do nich zastosowanie którekolwiek z następujących ograniczeń działalności gospodarczej:

58.1. zakaz prowadzenia działalności związanej z gospodarką leśną;

58.2 zakaz zasadniczego pozyskiwania drewna i trzebieży;

58.3. zakaz zasadniczego pozyskiwania drewna;

58.4. zakaz zrębu zupełnego”.

- 19 W Latvijas lauku attīstības programma 2014.-2020.gadam (łotewskim programie rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014–2020), zatwierdzonym przez Komisję na podstawie art. 10 ust. 2 rozporządzenia nr 1305/2013 (zwanym dalej „programem rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014–2020”) wskazano, że wsparcie można otrzymać, jeżeli na obszarach sieci Natura 2000 lub w mikrorezerwatach położonych na gruntach leśnych (z wyłączeniem torfowisk) zostaną wprowadzone ograniczenia działalności w dziedzinie gospodarki leśnej.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 20 W 2002 r. spółka Sātiņi-S zakupiła na Łotwie 7,7 ha torfowisk położonych na chronionym obszarze przyrody oraz na obszarze ochrony o znaczeniu europejskim Natura 2000 na Łotwie.
- 21 W dniu 2 lutego 2017 r. spółka Sātiņi-S złożyła do urzędu wsparcia obszarów wiejskich wniosek zmierzający do uzyskania wypłaty rekompensaty ze względu na zakaz zakładania plantacji żurawiny na tych torfowiskach w latach 2015 i 2016. Decyzją z dnia 28 lutego 2017 r. urząd ten oddalił ów wniosek, uzasadniając to tym, że obowiązujące przepisy krajowe nie przewidują takiej rekompensaty.
- 22 Spółka Sātiņi-S wniosła skargę na tę decyzję do Administratīvā apgabaltiesa (regionalnego sądu administracyjnego, Łotwa), który oddalił tę skargę wyrokiem z dnia 26 marca 2018 r.
- 23 Spółka Sātiņi-S wniosła skargę kasacyjną od tego wyroku do sądu odsyłającego, Augstākā tiesa (Senāts) (sądu najwyższego, Łotwa), który uważa, że w celu umożliwienia mu wydania rozstrzygnięcia w przedmiocie tej skargi kasacyjnej konieczne jest uzyskanie wykładni art. 30 rozporządzenia nr 1305/2013.
- 24 W tych okolicznościach Augstākā tiesa (Senāts) (sąd najwyższy) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy art. 30 ust. 6 lit. a) [rozporządzenia nr 1305/2013] należy interpretować w ten sposób, że torfowiska są całkowicie wyłączone z płatności w ramach sieci Natura 2000?
- 2) W przypadku udzielenia odpowiedzi przeczącej na poprzednie pytanie: czy obszary rolne lub leśne obejmują torfowiska?
- 3) W przypadku odpowiedzi przeczącej na pytanie pierwsze: czy art. 30 rozporządzenia nr 1305/2013 należy interpretować w ten sposób, że państwo członkowskie może całkowicie wyłączyć torfowiska z płatności w ramach sieci Natura 2000 i że takie przepisy krajowe są zgodne z celem wyrównawczym wspomnianych płatności ustanowionym w rozporządzeniu nr 1305/2013?

- 4) Czy art. 30 rozporządzenia nr 1305/2013 należy interpretować w ten sposób, że państwo członkowskie może ograniczyć wypłaty wsparcia w odniesieniu do obszarów sieci Natura 2000 poprzez wprowadzenie wsparcia jedynie w odniesieniu do ograniczenia szczególnego rodzaju działalności gospodarczej, jak np. na obszarach leśnych, tylko w odniesieniu do działalności związanej z gospodarką leśną?
- 5) Czy art. 30 ust. 1 rozporządzenia nr 1305/2013 w związku z art. 17 [karty] należy interpretować w ten sposób, że dana osoba, powołując się na swoje plany dotyczące nowej działalności gospodarczej, ma prawo do otrzymania płatności w ramach sieci Natura 2000, jeżeli w chwili nabycia nieruchomości wiedziała o ograniczeniach, jakim owa nieruchomość podlegała?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytań pierwszego i drugiego

- 25 Poprzez dwa pierwsze pytania, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 30 ust. 6 lit. a) rozporządzenia nr 1305/2013 należy interpretować w ten sposób, że torfowiska są całkowicie wyłączone z płatności z tytułu sieci Natura 2000, a jeżeli tak nie jest – czy torfowiska należą do „obszarów rolnych” lub „obszarów leśnych” w rozumieniu tego przepisu.
- 26 Aby odpowiedzieć na powyższe pytania, należy uściślić, że art. 30 rozporządzenia nr 1305/2013 ustanawia płatności z tytułu w szczególności sieci Natura 2000. Na podstawie ust. 1 tego przepisu wsparcie udzielane jest rocznie na hektar użytków rolnych lub na hektar lasu w celu rekompensowania beneficjentom dodatkowych kosztów i utraconych dochodów w wyniku niedogodności w odniesieniu do danych obszarów, związanych z wdrażaniem dyrektywy siedliskowej, dyrektywy 2009/147 (zwanej dalej „dyrektywą ptasią”) oraz dyrektywy 2000/60 (zwanej dalej „ramową dyrektywą wodną”). Ustęp 6 lit. a) wspomnianego przepisu stanowi, że do płatności związanych z rozpatrywanym wsparciem kwalifikują się obszary rolne i leśne sieci Natura 2000 wyznaczone zgodnie z dyrektywami siedliskową i ptasią.
- 27 Do płatności z tytułu sieci Natura 2000 określonych w art. 30 ust. 1 rozporządzenia nr 1305/2013 mogą zatem kwalifikować się obszary rolne i leśne, które mimo że znajdują się na obszarach sieci Natura 2000 wyznaczonych zgodnie z dyrektywami siedliskową i ptasią, wchodzą w zakres pojęć „użytku rolnego” lub „lasu” w rozumieniu rozporządzenia nr 1305/2013.
- 28 W związku z powyższym należy zaznaczyć, że rozporządzenie nr 1305/2013 nie posługuje się pojęciem „torfowisk” lub „terenów torfowisk”, a tym bardziej nie definiuje tego pojęcia. Sąd odsyłający nie sprecyzował również, co należy rozumieć przez „torfowiska” lub „tereny torfowisk” na podstawie przepisów krajowych będących przedmiotem postępowania głównego. W tych okolicznościach należy zatem uznać, podobnie jak uczynił to rzecznik generalny w pkt 33 opinii, że torfowisko oznacza zasadniczo, według powszechnie przyjętego znaczenia tego terminu, obszar podmokły charakteryzujący się obecnością „torfu”, gleby o bardzo wysokiej zawartości materiału organicznego pochodzenia roślinnego, zawierającej złogi węgla organicznego.
- 29 Pojęcie „lasu” jest natomiast określone w art. 2 ust. 1 lit. r) rozporządzenia nr 1305/2013 jako obszar gruntu obejmujący ponad 0,5 ha z drzewami o wysokości powyżej 5 metrów wysokości, o zwarciu drzewostanu ponad 10%, lub z drzewami, które są w stanie osiągnąć te progi in situ; pojęcie to nie obejmuje gruntu, który jest użytkowany przede wszystkim w celach rolniczych lub

urbanistycznych. Niemniej jednak ust. 2 tego przepisu przewiduje, że państwo członkowskie może wybrać stosowanie innej niż powyższa definicji na podstawie obowiązującego prawa krajowego lub systemu inwentaryzacji, z zastrzeżeniem, by w takim wypadku umieścić tę definicję w programie rozwoju obszarów wiejskich. Do sądu odsyłającego będzie należało w odpowiednim przypadku zweryfikowanie, czy w niniejszej sprawie Republika Łotewska przyjęła taką definicję.

- 30 Jak zauważył rzecznik generalny w pkt 35 opinii, nie można wykluczyć, że torfowisko, w zależności od roślinności występującej na danym miejscu, może składać się z „lasów” w rozumieniu art. 2 ust. 1 lit. r) rozporządzenia nr 1305/2013 lub podlegać definicji „lasu”, która zostałaby w danym wypadku ustalona przez dane państwo członkowskie zgodnie z art. 2 ust. 2 tego rozporządzenia.
- 31 W odniesieniu do obszarów rolnych w rozporządzeniu nr 1305/2013 pojęcie „użytku rolnego” określono w art. 2 ust. 1 lit. f) tego rozporządzenia jako „każdy obszar zajęty przez grunty orne, trwałe użytki zielone, pastwiska trwałe lub uprawy trwałe określone w art. 4 [rozporządzenia nr 1307/2013]”.
- 32 Otóż, jak wskazał rzecznik generalny w pkt 34 opinii, z definicji „trwałych użytków zielonych i pastwisk trwałych” wskazanej w art. 4 ust. 1 lit. h) rozporządzenia nr 1305/2013, a także z dodatkowych wyjaśnień zawartych w art. 45 ust. 1 akapit pierwszy tego rozporządzenia wynika, że torfowiska lub tereny torfowisk mogą być objęte tą definicją, a w związku z tym definicją obszaru rolnego.
- 33 Należy zatem uznać, że w zakresie, w jakim torfowiska lub tereny torfowisk znajdujące się na obszarach sieci Natura 2000 wyznaczonych zgodnie z dyrektywami siedliskową i ptasią wchodzą w zakres pojęć „lasu” lub „użytku rolnego” w rozumieniu rozporządzenia nr 1305/2013, lub też w danym wypadku przepisów krajowych przyjętych zgodnie z tym rozporządzeniem, owe torfowiska i tereny torfowisk można uznać za „obszary rolne i leśne sieci Natura 2000” w rozumieniu art. 30 ust. 6 lit. a) wspomnianego rozporządzenia i w związku z tym zasadniczo kwalifikują się one do płatności z tytułu sieci Natura 2000 określonych w art. 30 ust. 1 tego rozporządzenia.
- 34 Kwestia, czy, w zależności od ich konkretnego ukształtowania, znajdujące się na obszarze sieci Natura 2000 torfowiska takie jak będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym wchodzą w danym wypadku w zakres wspomnianych pojęć „lasu” lub „użytku rolnego”, a tym samym w zakres pojęcia „obszarów rolnych i leśnych sieci Natura 2000” w rozumieniu art. 30 ust. 6 lit. a) rozporządzenia nr 1305/2013, stanowi ocenę okoliczności faktycznych należącą do właściwości sądów krajowych.
- 35 Mając na względzie powyższe rozważania, na pytania pierwsze i drugie należy odpowiedzieć, że art. 30 ust. 6 lit. a) rozporządzenia nr 1305/2013 należy interpretować w ten sposób, iż nie wyłącza on co do zasady z płatności z tytułu sieci Natura 2000 torfowisk, w przypadku gdy znajdują się one na obszarach sieci Natura 2000 wyznaczonych zgodnie z dyrektywami siedliskową i ptasią i wchodzą w zakres pojęć „użytku rolnego” lub „lasu” w rozumieniu, odpowiednio, art. 2 ust. 1 lit. f) i r) rozporządzenia nr 1305/2013 lub art. 2 ust. 2 tego rozporządzenia, a zatem które, jako „obszary rolne i leśne sieci Natura 2000” w rozumieniu wspomnianego art. 30 ust. 6 lit. a), kwalifikują się do płatności, o których mowa w jego art. 30 ust. 1.

W przedmiocie pytań trzeciego i czwartego

- 36 Poprzez pytania trzecie i czwarte, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający dąży zasadniczo do ustalenia, czy art. 30 rozporządzenia nr 1305/2013 pozwala państwu członkowskiemu na wyłączenie torfowisk z płatności z tytułu sieci Natura 2000 lub ograniczenie przyznawania wsparcia w odniesieniu do takich obszarów do sytuacji, w których ich wyznaczenie jako „obszarów sieci Natura 2000” skutkuje utrudnieniem prowadzenia szczególnego rodzaju działalności gospodarczej na tych obszarach, w szczególności działalności leśnej.
- 37 W pierwszej kolejności należy zauważyć, że z odpowiedzi udzielonej na pytania pierwsze i drugie wynika, iż „torfowiska” lub „tereny torfowisk” znajdujące się na obszarach sieci Natura 2000, które nie wchodzą w zakres pojęcia „użytku rolnego” lub „lasu” w rozumieniu, odpowiednio, art. 2 ust. 1 lit. f) i r) rozporządzenia nr 1305/2013, czy też art. 2 ust. 1 lub ust. 2 rozporządzenia nr 1305/2013 nie kwalifikują się do płatności na podstawie art. 30 ust. 1 tego rozporządzenia.
- 38 W tym względzie należy jednak sprecyzować, że na podstawie wspomnianego art. 2 ust. 2 państwu członkowskiemu przysługuje prawo ustalenia definicji pojęcia „lasu” skutkującej wyłączeniem uprawnienia do korzystania z płatności w przypadku torfowisk lub terenów torfowisk, nawet gdyby chodziło o obszary odpowiadające definicji wymienionej w art. 2 ust. 1 lit. r) rozporządzenia nr 1305/2013.
- 39 Z uwag na piśmie rządu łotewskiego wynika, że szczególne kategorie działek gruntu i ich decydujące cechy zdefiniowano w rozporządzeniu rady ministrów nr 562 z dnia 21 sierpnia 2007 r. w sprawie zasad klasyfikacji rodzajów użytkowania gruntów i kryteriów ich określania. Zgodnie z załącznikiem do tego rozporządzenia „grunty rolne”, „lasy” i „torfowiska” stanowią trzy odrębne kategorie gruntów, w zależności od ich rodzaju użytkowania. Niemniej jednak to do sądu odsyłającego należy zbadanie, czy w niniejszej sprawie Republika Łotewska przyjęła definicję pojęcia „lasu” na podstawie art. 2 ust. 2 rozporządzenia nr 1305/2013.
- 40 W drugiej kolejności należy przypomnieć, że art. 30 rozporządzenia nr 1305/2013 umożliwia państwu członkowskiemu przyznanie rekompensat z tytułu sieci Natura 2000, lecz nie ustanawia względem nich żadnego obowiązku w tym zakresie. Płatności z tytułu sieci Natura 2000 i ramowej dyrektywy wodnej stanowią jedno z działań w zakresie rozwoju obszarów wiejskich w rozumieniu art. 2 ust. 1 lit. c) tego rozporządzenia. W związku z tym ów art. 30 i określone w nim warunki mają zastosowanie jedynie do płatności dokonywanych w ramach wykonania programu rozwoju obszarów wiejskich danego państwa członkowskiego, takiego jak program zatwierdzony przez Komisję zgodnie z art. 10 wspomnianego rozporządzenia. Państwa członkowskie nie muszą wdrażać wszystkich działań, lecz powinny wdrożyć jedynie te działania, które są zgodne z ich strategią i ze strategią Unii, biorąc pod uwagę także poziom finansowania w ramach EFRROW. Wykładnia ta jest zgodna z motywem 9 rozporządzenia nr 1305/2013, w którym wskazano w szczególności działania wybrane do osiągnięcia celów w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. W konsekwencji płatność na podstawie art. 30 rozporządzenia nr 1305/2013 stanowi jedną z opcji, na które może zdecydować się państwo członkowskie w celu otrzymania finansowania.
- 41 Ponadto przede wszystkim w działaniu 12 części 5 załącznika I do rozporządzenia wykonawczego nr 808/2014 pozostawiono państwu członkowskiemu możliwość dokonania wyboru pomiędzy trzema poddziałaniami na podstawie art. 30 rozporządzenia nr 1305/2013, a mianowicie płatności kompensacyjne dla obszarów rolnych Natura 2000, płatności kompensacyjne dla obszarów leśnych Natura 2000 i płatności kompensacyjne dla obszarów rolnych włączonych do

- planów gospodarowania wodami w dorzeczach. Następnie w pkt 11 sekcji 8 ust. 2 lit. e) części 1 załącznika I do tego rozporządzenia wykonawczego zobowiązano w szczególności państwa członkowskie do określenia ograniczeń lub niedogodności, na podstawie których mogą zostać przyznane płatności przewidziane w planach rozwoju obszarów wiejskich. Wreszcie w art. 10 ust. 1 wspomnianego rozporządzenia wykonawczego przewidziano, że państwa członkowskie mogą ustalić kwotę płatności na podstawie standardowych założeń dotyczących dodatkowych kosztów i utraconych dochodów.
- 42 W związku z tym co do zasady prawo Unii przyznaje państwom członkowskim pewien zakres uznania w odniesieniu, po pierwsze, do wyboru środków, które zamierzają wdrożyć spośród środków przewidzianych w tym prawie, a po drugie, do określenia ograniczeń lub niedogodności, na podstawie których płatności są przyznawane.
- 43 Chociaż ograniczenia przyjęte przez państwa członkowskie przy opracowywaniu programu rozwoju obszarów wiejskich nie powinny pozbawiać systemu płatności z tytułu sieci Natura 2000 jego celu wyrównawczego (zob. podobnie wyrok z dnia 30 marca 2017 r., *Lingurár*, C-315/16, EU:C:2017:244, pkt 28), nie zmienia to jednak faktu, że państwa te mogą decydować o sposobie, w jaki środki służące osiągnięciu celów określonych w rozporządzeniu 1305/2013 powinny być wdrażane w praktyce. Ponadto przy dokonywaniu tych wyborów wspomniane państwa członkowskie muszą przestrzegać ogólnych zasad prawa Unii, takich jak zasady niedyskryminacji i proporcjonalności (zob. podobnie w odniesieniu do zasady proporcjonalności wyrok z dnia 30 marca 2017 r., *Lingurár*, C-315/16, EU:C:2017:244, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 44 W niniejszym przypadku z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika, że w programie rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014–2020, zatwierdzonym przez Komisję w dniu 13 lutego 2015 r., Republika Łotewska ograniczyła przyznawanie płatności z tytułu sieci Natura 2000 do obszarów leśnych, z wyłączeniem z tych obszarów znajdujących się na nich torfowisk. Przepisy tego programu zostały uwzględnione w rozporządzeniu rady ministrów nr 171 z dnia 7 kwietnia 2015 r. w sprawie zasad przyznawania wsparcia krajowego i wsparcia z Unii Europejskiej przeznaczonego na poprawę stanu środowiska, klimatu i obszarów wiejskich w okresie programowania 2014–2020, a także zarządzania tym wsparciem i jego monitorowania, w którego pkt 56 sprecyzowano, że wsparcie może zostać przyznane na rzecz „gruntów leśnych (z wyłączeniem torfowisk)”.
- 45 Wynika z tego, po pierwsze, że w odniesieniu do trzech poddziałań, o których mowa w pkt 41 niniejszego wyroku, Republika Łotewska wybrała jedynie drugie z nich, zatytułowane „Płatności kompensacyjne dla obszarów leśnych Natura 2000”, a zatem wyłączyła tym samym z wdrożonego systemu wsparcia „obszary rolne sieci Natura 2000” w rozumieniu art. 30 ust. 6 lit. a) rozporządzenia nr 1305/2013, a co za tym idzie – torfowiska, które wchodzą w dany wypadek w zakres definicji wspomnianych obszarów. W ten sposób Republika Łotewska dokonała zatem wyboru pomiędzy trzema rodzajami poddziałań możliwymi do wdrożenia na podstawie rozporządzenia nr 1305/2013 i rozporządzenia wykonawczego nr 808/2014.
- 46 Co się tyczy, po drugie, ograniczeń lub niedogodności, na podstawie których takie płatności mogą zostać przyznane w odniesieniu do „obszarów leśnych sieci Natura 2000” w rozumieniu art. 30 ust. 6 lit. a) rozporządzenia nr 1305/2013, to państwo członkowskie opisało je i określiło kwotę tych rekompensat na hektar danych gruntów, z wyłączeniem torfowisk.

- 47 W konsekwencji ograniczenie przez państwo członkowskie wypłaty płatności w odniesieniu do takich obszarów do sytuacji, w których ich wyznaczenie jako „obszarów sieci Natura 2000” skutkuje ograniczeniem prowadzenia szczególnego rodzaju działalności gospodarczej na tych obszarach, w szczególności działalności leśnej, okazuje się zgodne z wymogami rozporządzenia nr 1305/2013.
- 48 Z powyższych rozważań wynika, że na pytania trzecie i czwarte należy odpowiedzieć, iż art. 30 ust. 6 lit. a) rozporządzenia nr 1305/2013 należy interpretować w ten sposób, że pozwala on państwu członkowskiemu na wyłączenie z tytułu sieci Natura 2000, po pierwsze, „obszarów rolnych sieci Natura 2000” w rozumieniu tego przepisu, w tym, w takim wypadku, torfowisk, które należą do takich obszarów, i, po drugie, zgodnie z art. 2 ust. 2 rozporządzenia nr 1305/2013, torfowisk znajdujących się na obszarach sieci Natura 2000, które wchodzą co do zasady w zakres pojęcia „lasu” w rozumieniu art. 2 ust. 1 lit. r) tego rozporządzenia, a tym samym w zakres pojęcia „obszarów leśnych sieci Natura 2000” w rozumieniu art. 30 ust. 6 lit. a) wspomnianego rozporządzenia. Ten ostatni przepis należy również interpretować w ten sposób, że pozwala on państwu członkowskiemu na ograniczenie takich płatności w odniesieniu do obszarów leśnych Natura 2000, obejmujących w danym wypadku torfowiska, do sytuacji, w których wyznaczenie tych obszarów jako „obszarów sieci Natura 2000” skutkuje utrudnieniem prowadzenia na nich szczególnego rodzaju działalności gospodarczej, w szczególności działalności leśnej.

W przedmiocie pytania piątego

- 49 Poprzez pytanie piąte sąd odsyłający dąży zasadniczo do ustalenia, czy art. 30 ust. 1 rozporządzenia nr 1305/2013 w związku z art. 17 karty należy interpretować w ten sposób, że należy przyznać płatność z tytułu sieci Natura 2000 właścicielowi torfowiska objętego tą siecią, uzasadniając to tym, iż wprowadzono ograniczenie działalności gospodarczej, którą można prowadzić na takim torfowisku, mianowicie w szczególności zakaz zakładania na nim plantacji żurawiny, choć w chwili nabycia danej nieruchomości właściciel wiedział o takim ograniczeniu.

W przedmiocie właściwości Trybunału

- 50 Komisja podnosi zarzut braku właściwości Trybunału do rozpoznania pytania piątego. Twierdzi ona, że art. 30 rozporządzenia nr 1305/2013 nie ustanawia żadnego obowiązku ani obietnicy wypłaty rekompensaty osobom fizycznym za wszelkie ograniczenia, jakie obciążają korzystanie z nieruchomości objętych siecią Natura 2000, oraz w sposób ogólny – że prawo Unii nie uznaje istnienia ogólnej zasady, która nakazywałaby przyznanie rekompensaty we wszystkich okolicznościach, to znaczy w odniesieniu do wszystkich tych ograniczeń wprowadzonych z tytułu sieci Natura 2000. Komisja uważa, że w niniejszym przypadku powinno mieć pierwszeństwo rozstrzygnięcie analogiczne do rozstrzygnięcia przyjętego wyroku z dnia 22 maja 2014 r., *Érsekcsanádi Mezőgazdasági* (C-56/13, EU:C:2014:352) w zakresie, w jakim w tym wyroku Trybunał orzekł zasadniczo, iż ponieważ obowiązek odszkodowania będący przedmiotem sprawy zakończonej tym wyrokiem nie był oparty na prawie Unii, lecz na przepisach krajowych, Trybunał nie był właściwy do oceny takich przepisów krajowych w świetle prawa do skutecznego środka prawnego i do własności oraz swobody przedsiębiorczości zagwarantowanych w karcie.

- 51 W tym względzie należy przypomnieć, że zakres stosowania karty w odniesieniu do działań państw członkowskich został określony w jej art. 51 ust. 1, zgodnie z którym postanowienia karty mają zastosowanie do państw członkowskich wyłącznie w zakresie, w jakim stosują one prawo Unii (wyrok z dnia 13 czerwca 2017 r., Florescu i in., C-258/14, EU:C:2017:448, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 52 Otóż państwa członkowskie stosują prawo Unii w rozumieniu art. 51 ust. 1 karty, gdy zgodnie z wymogami dyrektywy siedliskowej podejmują odpowiednie działania w celu zachowania lub odtworzenia, we właściwym stanie ochrony, siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory oraz w szczególności w celu uniknięcia na specjalnych obszarach ochrony pogorszenia stanu siedlisk przyrodniczych.
- 53 Artykuł 6 ust. 2 dyrektywy siedliskowej stanowi bowiem, że państwa członkowskie podejmują odpowiednie działania w celu uniknięcia na specjalnych obszarach ochrony pogorszenia stanu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, jak również w celu uniknięcia niepokojenia gatunków, dla których zostały wyznaczone takie obszary, o ile to niepokojenie może mieć znaczenie w stosunku do celów tej dyrektywy.
- 54 Ponadto transpozycja i wdrażanie przez państwa członkowskie środków określonych w dyrektywach ptasiej i siedliskowej mają w sposób nieuchronny wpływ na prawo własności osób, do których należą nieruchomości znajdujące się na rozpatrywanych obszarach, ponieważ co najmniej doznają one ograniczeń w korzystaniu z tych nieruchomości.
- 55 W związku z powyższym należy stwierdzić, że państwa członkowskie stosują prawo Unii w rozumieniu art. 51 ust. 1 karty, gdy wprowadzają systemy przyznawania płatności z tytułu sieci Natura 2000 i ramowej dyrektywy wodnej na podstawie art. 30 ust. 1 rozporządzenia nr 1305/2013. Zresztą, ponieważ w niniejszej sprawie ma miejsce stosowanie prawa Unii, także zasady ogólne tego prawa mają zastosowanie, jak już przypomniano w pkt 43 niniejszego wyroku.
- 56 Co więcej, z art. 6 ust. 1 i z art. 10 rozporządzenia nr 1305/2013 wynika, że EFRROW działa w państwach członkowskich poprzez programy rozwoju obszarów wiejskich, które są zatwierdzane przez Komisję.
- 57 Prawdą jest, że art. 30 ust. 1 rozporządzenia nr 1305/2013 pozostawia państwom członkowskim zakres uznania w celu zdecydowania o podjęciu działań, jak wynika to z pkt 40 niniejszego wyroku. Jednakże gdy państwo członkowskie przyjmuje środki w ramach przyznanych mu w akcie prawa Unii uprawnień dyskrecyjnych, należy je uznać za stosujące to prawo w rozumieniu art. 51 ust. 1 karty (zob. podobnie wyrok z dnia 13 czerwca 2017 r., Florescu i in., C-258/14, EU:C:2017:448, pkt 48 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 58 Sam fakt, że art. 30 rozporządzenia nr 1305/2013 nie zobowiązuje państw członkowskich do wprowadzenia systemu rekompensat, nie może być interpretowany w ten sposób, iż art. 17 karty nie ma zastosowania (zob. analogicznie wyrok z dnia 9 czerwca 2016 r., Pesce i in., C-78/16 i C-79/16, EU:C:2016:428, pkt 86).
- 59 Z powyższego wynika, że art. 17 karty ma zastosowanie do sporu w postępowaniu głównym, a zatem Trybunał jest właściwy do rozpoznania pytania piątego.

Co do istoty

- 60 Na wstępie należy zauważyć, że z brzmienia art. 17 karty wynika, iż przyznaje on wyraźnie prawo do rekompensaty jedynie w przypadku pozbawienia prawa własności, takiego jak wywłaszczenie, a taka sytuacja w sposób oczywisty nie zachodzi w niniejszym wypadku.
- 61 W tym względzie należy w szczególności dokonać rozróżnienia pomiędzy sprawą rozpatrywaną w postępowaniu głównym a sprawami zakończonymi wyrokiem z dnia 9 czerwca 2016 r., *Pesce i in.* (C-78/16 i C-79/16, EU:C:2016:428), ponieważ te ostatnie dotyczyły systemowego karczowania drzew, mianowicie oliwek, a w konsekwencji pozbawienia własności jaką stanowiły te drzewa jako takie. W niniejszej sprawie zakaz zakładania plantacji żurawiny na nieruchomości objętej siecią Natura 2000 nie stanowi pozbawienia prawa własności tej nieruchomości, lecz ograniczenie korzystania z niej, które to korzystanie może podlegać regulacji ustawowej w zakresie, w jakim jest to konieczne ze względu na interes ogólny, zgodnie z art. 17 ust. 1 zdanie trzecie karty.
- 62 W odniesieniu do ograniczeń, jakim może zostać poddane korzystanie z prawa własności, należy ponadto przypomnieć, że zagwarantowane w art. 17 karty prawo własności nie jest prerogatywą absolutną i że korzystanie z niego może być przedmiotem ograniczeń uzasadnionych celami związanymi z interesem ogólnym, do których dąży Unia (wyrok z dnia 20 września 2016 r., *Ledra Advertising i in./Komisja i EBC*, od C-8/15 P do C-10/15 P, EU:C:2016:701, pkt 69 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 63 Z art. 52 ust. 1 karty wynika bowiem, że korzystanie z prawa własności może zostać poddane ograniczeniom, pod warunkiem że ograniczenia te rzeczywiście odpowiadają celom służącym interesowi ogólnemu i nie stanowią, w stosunku do swego celu, ingerencji nieproporcjonalnej i niemożliwej do przyjęcia, która naruszałaby istotę tego prawa (wyrok z dnia 20 września 2016 r., *Ledra Advertising i in./Komisja i EBC*, od C-8/15 P do C-10/15 P, EU:C:2016:701, pkt 70 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 64 Otóż, po pierwsze, z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, że ochrona środowiska naturalnego jest jednym z celów związanych z interesem ogólnym (zob. podobnie wyrok z dnia 9 marca 2010 r., *ERG i in.*, C-379/08 i C-380/08, EU:C:2010:127, pkt 81 i przytoczone tam orzecznictwo). Ochrona środowiska naturalnego wobec tego może uzasadniać ograniczenie korzystania z prawa własności (wyrok z dnia 15 stycznia 2013 r., *Križan i in., i in.*, C-416/10, EU:C:2013:8, pkt 114 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 65 Po drugie, nie okazuje się, by środki, takie jak będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, przyjęte w ten sposób w celu ochrony przyrody i środowiska na podstawie dyrektywy ptasiej i siedliskowej, które ograniczają się do wprowadzenia zakazu zakładania plantacji żurawiny na torfowiskach, aby uniemożliwić naruszenie chronionych w ten sposób interesów środowiskowych, stanowiły w braku rekompensaty na rzecz danych właścicieli nadmierną i nieakceptowalną interwencję, naruszającą samą istotę prawa własności (zob. analogicznie wyrok z dnia 10 lipca 2003 r., *Booker Aquaculture i Hydro Seafood*, C-20/00 i C-64/00, EU:C:2003:397, pkt 70). W niniejszej sprawie taki wniosek nasuwa się tym bardziej, że jak wynika z informacji zawartych w postanowieniu odsyłającym, wspomniany zakaz, a w związku z tym ograniczenie w korzystaniu z prawa własności, obowiązywały już w chwili nabycia torfowisk będących przedmiotem sporu w postępowaniu głównym przez spółkę Sätini-S, tak że ta ostatnia nie mogła nie wiedzieć o istnieniu tego ograniczenia.

- 66 O ile państwa członkowskie mogą w danym wypadku uznać, że wskazane jest częściowe lub całkowite odszkodowanie na rzecz właścicieli działek, których dotyczą środki ochronne przyjęte na podstawie dyrektyw ptasiej i siedliskowej, o tyle ze stwierdzenia tego nie można jednak wywieść istnienia w prawie Unii obowiązku przyznawania takiego odszkodowania (zob. podobnie wyrok z dnia 10 lipca 2003 r., Booker Aquaculture i Hydro Seafood, C-20/00 i C-64/00, EU:C:2003:397, pkt 85).
- 67 W świetle powyższych rozważań na pytanie piąte należy odpowiedzieć, że art. 30 rozporządzenia nr 1305/2013 w związku z art. 17 karty trzeba interpretować w ten sposób, iż nie należy przyznawać płatności z tytułu sieci Natura 2000 właścicielowi torfowiska objętego tą siecią na podstawie uzasadnienia, że wprowadzono ograniczenie działalności gospodarczej, którą można prowadzić na takim torfowisku, w szczególności zakaz zakładania na nim plantacji żurawiny, podczas gdy w chwili nabycia danej nieruchomości właściciel wiedział o takim ograniczeniu.

W przedmiocie kosztów

- 68 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 30 ust. 6 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 należy interpretować w ten sposób, że nie wyłącza on co do zasady z płatności z tytułu sieci Natura 2000 torfowisk, w przypadku gdy znajdują się one na obszarach sieci Natura 2000 wyznaczonych zgodnie z dyrektywą Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory oraz z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa i wchodzą w zakres pojęć „użytku rolnego” lub „lasu” w rozumieniu, odpowiednio, art. 2 ust. 1 lit. f) i r) rozporządzenia nr 1305/2013 lub art. 2 ust. 2 tego rozporządzenia, a zatem które, jako „obszary rolne i leśne sieci Natura 2000” w rozumieniu wspomnianego art. 30 ust. 6 lit. a), kwalifikują się do płatności, o których mowa w art. 30 ust. 1 wspomnianego rozporządzenia.
- 2) Artykuł 30 ust. 6 lit. a) rozporządzenia nr 1305/2013 należy interpretować w ten sposób, że pozwala on państwu członkowskiemu na wyłączenie z płatności z tytułu sieci Natura 2000, po pierwsze, „obszarów rolnych sieci Natura 2000” w rozumieniu tego przepisu, w tym, w takim wypadku, torfowisk, które należałyby do takich obszarów, i, po drugie, zgodnie z art. 2 ust. 2 rozporządzenia nr 1305/2013, torfowisk znajdujących się na obszarach sieci Natura 2000, które wchodziłyby co do zasady w zakres pojęcia „lasu” w rozumieniu art. 2 ust. 1 lit. r) tego rozporządzenia, a tym samym w zakres pojęcia „obszarów leśnych sieci Natura 2000” w rozumieniu art. 30 ust. 6 lit. a) wspomnianego rozporządzenia. Ten ostatni przepis należy również interpretować w ten sposób, że pozwala on państwu członkowskiemu na ograniczenie takich płatności w odniesieniu do obszarów leśnych Natura 2000, obejmujących w danym wypadku torfowiska, do sytuacji,

w których wyznaczenie tych obszarów jako „obszarów sieci Natura 2000” skutkuje utrudnieniem prowadzenia na nich szczególnego rodzaju działalności gospodarczej, w szczególności działalności leśnej.

- 3) Artykuł 30 rozporządzenia nr 1305/2013 w związku z art. 17 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że nie należy przyznawać płatności z tytułu sieci Natura 2000 właścicielowi torfowiska objętego tą siecią na podstawie uzasadnienia, że wprowadzono ograniczenie działalności gospodarczej, którą można prowadzić na takim torfowisku, w szczególności zakaz zakładania na nim plantacji żurawiny, podczas gdy w chwili nabycia danej nieruchomości właściciel wiedział o takim ograniczeniu.**

Podpisy